

Motion till riksdagen 2010/11: MJ432

av **Gustav Fridolin m.fl. (MP)**

Förstärkt talerätt för miljöorganisationer

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör göra en bred översyn av miljöorganisationernas talerätt i syfte att bredda talerätten.

Motivering

När företag anmäler eller ansöker om tillstånd för en miljöfarlig verksamhet så är det företagets information och bild av åtgärden som beskrivs för myndigheter och offentligheten. Berörda och engagerade människor kan då gå samman för att belysa konsekvenserna av den ansökta verksamheten, och nyansera det ofta ensidiga faktaunderlag som företaget presenterar.

Miljöbalken godtar dock endast överklaganden från organisationer som verkat i landet i minst tre år och som har minst 100 medlemmar, eller som på annat sätt kan visa att de har allmänhetens stöd.

Skrivningen i lagen ändrades nyligen efter en dom (i mål C-263/08) i EU-domstolen eftersom det tidigare kravet på 2 000 medlemmar visade sig strida mot Århuskonventionen.

I samband med regeringens förslag till ändring av miljöbalkens regler för talerätt tidigare under 2010 framförde Miljöpartiet synpunkten att regeringens förslag var välkommet, om än otillräckligt och försenat. Vi ställde oss också frågande till de inskränkningar som gjordes rörande miljöorganisationers medlemsantal m.m. Legitima miljöorganisationer utesluts fortfarande enligt regeringens förslag. Det finns organisationer med enbart ett fåtal medlemmar som sedan länge bedrivit ett erkänt miljöarbete i Sverige. Det kan finnas legitima skäl för lokala grupper att skyndsamt organisera sig för att påverka ett aktuellt beslut som berör angelägna lokala intressen.

Fel! Okänt namn på

Vanligen får till exempel allmänheten kännedom om en miljöfarlig verksamhet i ett sent skede och kan då inte överklaga verksamheten, eftersom organisationskravet inte självklart är uppfyllt om likartade problem inte tidigare funnits i området. Detta strider också mot Århuskonventionens intentioner; allmänheten ska ha rätt till information och delaktighet i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor. Ofta finns lokalavdelningar av nationella föreningar på plats, men det är inte säkert att deras kunskaper och kraft räcker till. Endast i undantagsfall finns det etablerade lokala föreningar på platsen, med den kunskap som krävs för att överklaga. Närboende har ofta talerätt i kraft av sakägarskap, men inte nödvändigtvis den fackkunskap som krävs att bemöta bolagets ofta ensidiga fakta.

Den förbättring av miljöorganisationers talerätt som nyligen gjordes avsåg enbart de frågor där en ändring krävdes sedan utslaget kommit från EU-domstolen. Som regeringen konstaterade i proposition 2009/10:184 hade flera remissinstanser påtalat att ytterligare justeringar behöver göras av miljöorganisationers talerätt och att frågan behöver ses över i ett större sammanhang. En viktig fråga är att talerätten bör utökas till att avse flera typer av beslut. Ett exempel är tillsynsbeslut. Ett annat exempel är beslut om att inte fatta beslut vid anmälan av en åtgärd som behövs anmälas enligt t.ex. miljöbalken. Idag råder således en moment 22-situation; en överinstans kan efter ett överklagande fastställa att en anmälningspliktig verksamhet skall vara tillståndspliktig, men då opinionsbildande organisationer inte har klagorätt, så fastställs inte detta.

Det kan vara befogat med en motsvarande möjlighet för t.ex. anmälningar av avverkning av skog enligt skogsvårdslagen, i synnerhet sedan regeringen och riksdagen slopat den särskilda regleringen av så kallad svårförnygrad skog. Det kan också finnas anledning för miljörelser att kunna agera när en myndighet inte fullgör sina åtaganden på miljöområdet, t.ex. om en myndighet eller kommun inte fullgöra sina skyldigheter enligt ett åtgärdsprogram för miljö kvalitetsnormer. Det har också föreslagits att miljörelser bör få talerätt i frågor rörande intrång i nationalstadsparker och vissa frågor rörande bygglov. Frågan har också väckts om möjlighet att föra talan mot länsstyrelsens beslut enligt 12 kap. PBL i prövning av att kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelse bör kunna överklagas, om beslutet kan befaras innebära att ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses. En aktuell fråga är miljöorganisationers rätt att överklaga beslut om prospekteringsstillstånd enligt minerallagen. (Borde det inte vara självklart?)

Regeringen har under lång tid gång på gång medgett behovet av en övergripande översyn av miljöorganisationernas talerätt, men samtidigt ibland hänvisat till frånvaron av en slutlig unionsrättsakt, samtidigt som förhandlingar i fråga om direktivet enligt utskottsbetänkande 2009/10: MJU24 inte bedrivits under lång tid. Det finns därför ingen anledning för Sverige att invänta beslut på EU-nivå längre.

Vi anser att regeringen skyndsamt bör genomföra den bredare översyn av miljöorganisationernas talerätt som länge efterlysts samt återkomma till riksdagen med förslag till lämpliga lagändringar.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 27 oktober 2010

Gustav Fridolin (MP)

Åsa Romson (MP)

Jan Lindholm (MP)